

Klasa 8C język polski S. Budzyńska

08.06.2020 - 12.06.2020

Temat: Funkcje składniowe części mowy – porządkujemy nasze wiadomości.

Podręcznik do języka polskiego, str. 302 - 304, 311

Wyrazy w zdaniu pełnią różne funkcje:

podmiotu, orzeczenia, dopełnienia, okolicznika, przydawki.

Podmiot:

-odpowiada na pytanie: *Kto?, Co?*

-jest najczęściej wyrażony rzeczownikiem lub zaimkiem rzeczownym w mianowniku;

Słońce świeci.

On jest sportowcem.

-w roli podmiotu mogą wystąpić inne części mowy, jeżeli mają znaczenie rzeczownika:

Dziesięć jest liczbą parzystą.(liczebnik)

Chorzy czekali do lekarza.(przymiotnik)

Wygrywać jest przyjemnie.(czasownik w formie bezokolicznika)

Jutro należy do nas.(przysłówek)

-w roli podmiotu może wystąpić szereg lub zespół wyrazów złożony z rzeczownika lub zaimka rzeczownego w mianowniku, z wyrażenia przyimkowego z przyimkiem, np.

Na stole leżały **narzędzia, pędzle i farby**.

-podmiot może mieć również formę dopełniacza, np.

Dnia przybywa, **nocy** ubywa. Zabrakło **wody**.

-podmiot możemy rozpoznać na podstawie formy orzeczenia lub na podstawie zdań poprzednich, np.

Jutro pojedziemy do Warszawy. (**my**)

Olek milczał. Był smutny.(**on**)

Lubię czytać.(**ja**)

Orzeczenie:

-odpowiada na pytania: *Co robi?*, *Co się z nim dzieje?*, *W jakim jest stanie?*, *Czym jest?*, *Jaki jest?*

-rozdzielamy dwa rodzaje orzeczenia: **czasownikowe**(czyta, będzie czytać)

imienne(zostanie wykonane), orzeczenie imienne składa się z **łącznika i orzecznika**, np.

*Mój brat **jest** pilotem.*

jest - łącznik

pilotem - orzecznik

Łącznikiem jest najczęściej czasownik: **być, stać się, zostać;**

W funkcji **orzecznika** występuje, na przykład:

Rzeczownik (*Zostanę lekarzem.*)

Przymiotnik (*Te kwiaty są ładniejsze.*)

Liczebnik (*Kto był pierwszy na mecie?*)

Zaimek (*To nie jest moje.*)

Imiesłów przymiotnikowy (*Zadanie będzie wykonane.*)

Przydawka:

-odpowiada na pytania: *Jaki?*, *Jaka?*, *Jakie?*, *Jacy?*, *Który?*, *Która?*, *Które?*, *Którzy?* *Czyj?*, *Czyja?*, *Czyje?*, *Czyi?*, *Ile?*, *Ilu?*, *Czego?*, *Z czego?*,

-jest określeniem rzeczownika,

-przydawką może być:

przymiotnik(wysokie drzewa, biały śnieg)

zaimek przymiotny(ten dom, tamtą stronę)

imiesłów przymiotnikowy(przeczytana książka, zakupione rzeczy)

rzeczownik(rzeka Wisła)

wyrażenie przyimkowe(zamek z piasku)

liczebnik(piąta godzina).

-rodzaje przydawek: rzeczowna, przymiotna, liczebna, przyimkowa.

Dopełnienie:

-odpowiada na wszystkie pytania przypadków oprócz mianownika :*Kogo?*, *Czego?*, *Komu?*, *Czemu?*, *Kogo?*, *Co?*, *Kim?*, *Czym?*, *(O) kim?*, *(O) czym?*

-jest określeniem czasownika;

-dopełnieniem jest najczęściej:

rzeczownik(Lubię **książki**.),

bezokolicznik (Lubię **czytać**.),

zaimek rzeczowny(Widzę **je**.),

wyrażone wyrażeniem przyimkowym(Idę **z przyjaciółmi**.).

Okolicznik:

-wskazuje w jakich okolicznościach, w jakiej sytuacji (kiedy, gdzie, jak, dlaczego) odbywa się jakaś czynność,

-jest najczęściej określeniem czasownika(rzadziej przysłówka, przymiotnika),

-najczęstsze pytania to: *Jak?*, *Gdzie?*, *Kiedy?*, *Z jakiego powodu?*, *W jakim celu?*, *Pod jakim warunkiem?*, *Mimo co?*,

-rozdzielamy następujące okoliczniki: *miejsca*, *czasu*, *sposobu*, *przyczyny*, *celu*, *warunku*, *przez*.

Przykłady:

*Czytam **wieczorem**.*

*Piszę **starannie**.*

*Piszemy **w klasie**.*

*Czytam **mimo zmęczenia**.*

Zadania

Proszę, przeczytaj: *Wiem i umiem*, *Powtarzamy*, *sprawdzamy się* - podręcznik do języka polskiego, str. 302 - 304.

Proszę, wykonaj ćwiczenie nr 4 strona 302 oraz ćwiczenie nr 20 strona 311.